

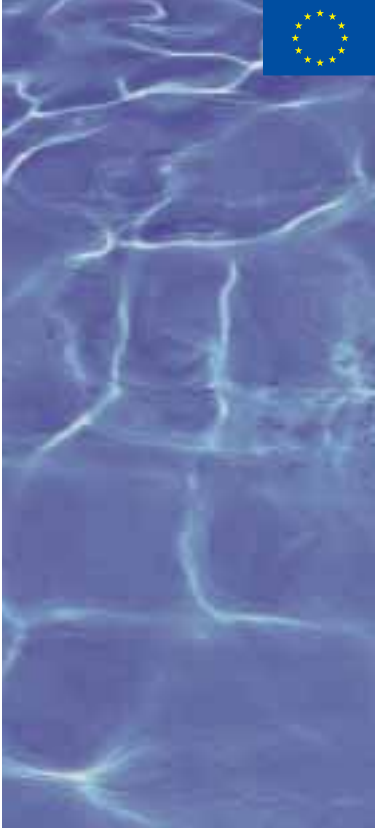

Vandrammedirektivet

Ren besked om vand!

Europa-Kommissionen

Vandrammedirektivet

Vand er kilden til liv

Vand er kilden til alt liv på kloden. Hele vores eksistens så vel som vores økonomiske aktiviteter afhænger udelukkende af denne dyrebare ressource. Alligevel er vand globalt set ofte en begrænset ressource.

Fakta om den globale vandsituation

- Under 1% af klodens vand kan anvendes som drikkevand for mennesker.
- Over 1,2 milliarder mennesker har ikke adgang til rent drikkevand.

Sammenlignet med situationen i andre dele af verden er de europæiske drikkevandsressourcers tilstand forholdsvis gunstig. Vores kontinent står ikke umiddelbart over for vandmangel eller ekstreme vandproblemer, f.eks. tørke, og oversvømmelser er sjældne. Men ved nærmere eftersyn er det tydeligt, at vandkvaliteten i Europa langt fra er tilfredsstillende.

Fakta om vandsituationen i Europa

- 20% af alt overfladevand i EU er alvorligt truet af forurening.
- Omkring 65% af Europas drikkevand er grundvand.
- 60% af Europas byer har et overforbrug af grundvandsressourcer.
- 50% af vådområderne betragtes som "truede" på grund af overforbrug af grundvand.
- Kunstvandede jordarealer i Sydeuropa er steget med 20% siden 1985.

I betragtning af det stærke og voksende pres på vores vandressourcer er det vigtigt, at vi har en lovgivning, som effektivt tager fat om problemerne og sikrer ressourcerne for kommende generationer.

Vandrammedirektivet udvider rammerne for vandbeskyttelse til at omfatte alle vandforekomster og fastsætter klare mål om, at alle vandressourcer i EU skal være i "god tilstand" inden 2015, og om at sikre et bæredygtigt vandforbrug i hele Europa. Det nye overordnede system kommer på rette tid, da belastningen på de europæiske vandressourcer er stigende. Vi kunne ikke have valgt et bedre tidspunkt til at tage fat om problemerne og til at sikre vandressourcerne både nu og i fremtiden.

Samarbejde mellem alle interesserede parter

Flere hundrede eksperter fra industri og landbrug, miljø- og forbrugerorganisationer og lokale og nationale myndigheder har været involveret i udarbejdelsen af direktivet. Dette samarbejde har været afgørende, fordi vand udgør grundlaget for en lang række aktiviteter fra landbrug og fiskeri til energiproduktion, industri, transport og turisme. Hvem er bedre til at rådgive om udarbejdelsen af en politik, der påvirker alle, end repræsentanter for og forbrugere af disse aktiviteter?

Den lange, åbne høringsperiode førte til en bred aftale om direktivets mål og foranstaltninger samt til klare tidsfrister for gennemførelsesperioden. Direktivet indeholder også krav om samarbejde på tværs af grænser og opfordrer borgere, ngo'er og myndigheder på alle niveauer til at involvere sig og således være med til at sikre, at den stramme tidsplan overholdes.

Hvordan virker direktivet?

Det nye direktiv repræsenterer en ambitiøs og nyskabende holdning til vandforvaltning. Nøglepunkter i direktivet er:

- Beskyttelse af alle vandforekomster - vandløb, søer, kystvande og grundvand.
- Fastsættelse af ambitiøse mål for at sikre, at alle vandområder er i "god tilstand" inden 2015.
- Krav om grænseoverskridende samarbejde mellem lande og alle involverede parter.
- Sikring af aktiv deltagelse af alle interessenter, herunder ngo'er og lokalsamfund, i forvaltningsaktiviteter.
- Krav om vandprispolitikker samt håndhævelse af princippet om, at forureneren betaler.
- Balance mellem miljøhensyn og udnyttelse af miljøet.

Formålet med denne brochure er at give et overblik over målene og bestemmelserne i EU's vandrammedirektiv.

Vand kender **ingen grænser**

Enhver, der har besøgt de store europæiske vandløbsoplande som Donau og Rhinen, ved, at vandløb er grænseoverskridende. Derfor forvaltes vandressourcerne bedst gennem internationalt samarbejde. Det har EU lært af erfaringerne fra forskellige regioner i Europa, f.eks. Rhinområdet, som har en mangeårig tradition for internationalt samarbejde. Vandrammedirektivet indeholder krav om, at alle parter vedrørende et specifikt vandløbsopland forvalter vandet i tæt samarbejde. Derudover fastsætter direktivet, at der skal udarbejdes en fælles

vandområdeplan med foranstaltninger, der opfylder direktivets ambitiøse mål inden for de fastsatte tidsrammer.

Planerne skal udarbejdes og gennemføres for vandløbsoplande – den naturlige geologiske og hydrologiske enhed, der samler interesser fra alle dele af vandløbssystemet, dvs. lokale, regionale, nationale myndigheder samt andre interessenter, herunder ngo'er. Rammedirektivets overordnede mål er skabe en ny fællesskabsånd vedrørende forvaltning af vand i vandløbsoplande.

Elben: Laksen svømmer igen

I mange år var Elben en af de mest forurenede floder i Europa. Efter de politiske omvæltninger i Central- og Østeuropa indgik Tjekkiet, Tyskland og EU i 1990 en aftale om at oprette Den Internationale Kommission til Beskyttelse af Elben. På baggrund af fælles principper og fremgangsmåder, som blev aftalt efter en række undersøgelser, har landene i området omkring Elben allerede opnået flotte resultater. Laksen, som er en af indikatorerne for vandets renhed, svømmer igen i Elben. To nye lande tilslutter sig nu projektet, så der er basis for endnu bedre resultater. Nu vil alle landene i området arbejde sammen om at nå rammedirektivets mål.

Vand **vedrører alle**

Ligesom forskellige lande skal arbejde sammen om at beskytte vandressourcerne, skal aktører fra forskellige sektorer også arbejde sammen. Vi bruger alle vand i vores dagligdag og på arbejdet (på fabrikken, gården eller på kontoret), så det er vigtigt at inddrage alle i arbejdet med at nå direktivets mål. Derfor tilskynder rammedirektivet alle interesserede parter til at tage aktiv del i forvaltningen af vand. Jo mere bevidst vi er om vores indflydelse på vandmængden og kvaliteten, jo mere kan vi gøre for at beskytte vores dyrebare vandressourcer. Vandrammedirektivet er en opfordring til alle borgere om at være med til at beskytte og forvalte vandressourcerne.

I sidste ende var det en kombination af borgergrupper og beslutningstagere, der var med til at udarbejde direktivet. Næste skridt er udarbejdelsen af en "Vandområdeplan", der skal indeholde en analyse af vandløbsoplandets karakteristika, en redegørelse over følgerne af menneskelige aktiviteter samt en økonomisk analyse af vandanvendelsen. Derefter vedtages og gennemføres foranstaltninger i samarbejde med interessenter og forbrugere.

Samarbejdet mellem interessenter, f.eks. ngo'er, lokalsamfund og forskellige offentlige myndigheder, i alle faser af forløbet bidrager væsentligt til at sikre en effektiv og gennemsigtig gennemførelsesproces. Dette engagement skal fortsætte, så vi opnår balance mellem miljøhensyn og udnyttelsen af miljøet.

Verdensnaturfonden - partnerskab for at øge forståelsen

I 2000-2001 arrangerede Verdensnaturfondens europæiske ferskvandsprogram, med støtte fra Europa-Kommissionen, tre seminarer om tre vigtige forhold i gennemførelsen af rammedirektivet: (1) *Vandressourcer og landbrug*, (2) *vådområders betydning for forvaltningen af integrerede vandløbsoplande* og (3) *god miljøpraksis i forvaltningen af vandløbsoplande*.

Seminarernes hovedformål var at oplyse og skabe debat om direktivet og samtidig arbejde for større gennemsigtighed og offentlig opmærksomhed, at lette udveksling af erfaringer og ekspertise og at identificere "god miljøpraksis" med henblik på gennemførelse af direktivets væsentligste punkter. Et resumé af seminarerne findes på:

www.panda.org/europe/freshwater/seminars/seminar.html

Vand er en **sårbar ressource**

En enkelt dråbe af et farligt stof er nok til at forurene flere tusinde liter vand. Forurening skabt i dag kan stadig være i det grundvand, som fremtidige generationer anvender til drikkevand. Derudover har vands mange forskellige anvendelsesområder, f.eks. i landbruget, industrien og husholdningerne, også konsekvenser for vandressourcerne.

Grundlæggende sigter rammedirektivet mod at forbygge forurening ved kilden og indfører en kontrolmekanisme, der sikrer bæredygtig forvaltning af alle forureningskilder. Endvidere beskytter direktivet grundvandet og fastsætter ambitiøse mål for kvalitet og mængde. Ligeledes fastsættes ambitiøse miljømål for vandøkosystemer i vandløb, søer og kystvande. Selv om størstedelen af vores grundvand og overfladevand i dag er forurennet, skal alle vandressourcer være i "god tilstand" inden 2015.

Belastningen ved kemiske uheld

Forureningen af vandløb efter kemiske uheld viser helt tydeligt forbindelsen mellem økosystemets forskellige dele og menneskers udnyttelse af vandressourcerne. Et godt eksempel er uheldet i Sandoz-lageret i Basel, Schweiz i 1986. Vandet, som blev brugt til at slukke branden med, var forurennet med kviksølv, organisk fosfat og andre kemikalier. Vandet endte i Rhinen, og det medførte massiv forurening og en halv million døde fisk. Forureningen kunne spores hele vejen til Holland. Drikkevandsforsyningen til 9 millioner mennesker langs Rhinen blev øjeblikkelig afbrudt.

Et uheld i den øvre del påvirkede således hele vandløbet til den nedre del, så der gik lang tid, før Rhinens tilstand var fuldstændig genoprettet. Uheldet resulterede i et tættere samarbejde mellem de berørte lande. Det har betydet, at fisk som laksen igen er vendt tilbage til Rhinen. Donau har været udsat for lignende emissioner, f.eks. ved Baia Mare-uheldet i Rumænien i 2000. I 1998 medførte et brud på en dæmning i Aznalcóllar (Andalusien, Spanien) forurening af nationalparken Doñana.

Integrationspolitikker

Beskyttelse af vandmiljøet kan kun opnås gennem yderligere integration af de forskellige politikkområder. Vandrammedirektivet opfordrer til, og kræver i visse tilfælde, integrerede politikker og tiltag, der bidrager til at forbedre kvaliteten af vand. Det kan f.eks. være landmænd, der ændrer dyrkningsmetoder af landbrugsarealer for at nedbringe nedsivningen af nitrater i grundvandet, eller industriproducenter, der investerer i ny teknologi for at reducere emissionen, eller forbrugere, der køber miljøvenlige produkter (f.eks biologisk nedbrydelige vaskemidler).

Derfor skal mål om bæredygtig vandanvendelse i overensstemmelse med vandrammedirektivet integreres i andre europæiske politikker om landbrug og fiskeri, energi, transport og turisme osv. I de tilfælde, hvor eksisterende lovgivning ikke har ført til en løsning på problemerne med vandkvaliteten, skal medlemsstaterne identificere disse og indføre yderligere foranstaltninger for at opfylde alle relevante mål. Dette kan f. eks. betyde strengere kontrol

med emission af forurening fra industrien og landbruget.

Det er vigtigt at bekæmpe forurening

Med hensyn til forureningsbekæmpelse kombinerer direktivet to fremgangsmåder, nemlig størst mulig nedbringelse af emissioner og mindstekrav til kvalitet, for at sikre, at målene om "god økologisk tilstand" for vand nås inden 2015. Det er op til medlemsstaterne at sikre dette. Europa-Kommissionen udarbejder i øjeblikket "miljøkvalitetskrav", der definerer "god kemisk tilstand". Samtidig udarbejdes foranstaltninger til emissionskontrol, der spænder fra nedbringelse til udfasning af udledninger i vandmiljøet af de mest forurenende stoffer, eller "prioriterede farlige stoffer", i løbet af 20 år. Her er der også behov for at integrere alle virkemidler, hvis det ambitiøse mål for de prioriterede stoffer skal nås.

Bæredygtig anvendelse af vand

Når vi ved, at mange aktiviteter påvirker vandressourcerne, kan vi forstå, hvor vigtigt det er at bevare og beskytte vand mod forurenende stoffer. Det bliver endnu vigtigere, når vi indser, at efterspørgslen fortsat stiger. Det er således op til os at sørge for effektiv

gennemførelse af vandrammedirektivet, så vi sikrer, at kommende generationers vandbehov er dækket, og at vandet opfylder strenge kvalitetskrav. Bæredygtig forvaltning af vandressourcerne er afgørende for vores eksistens.

At leve med vandmangel

Efterhånden som vandmangel opstår flere og flere steder i verden, er man nu begyndt at undersøge metoder til genanvendelse af spildevand. Det er logisk, da det giver mulighed for dobbelt anvendelse med de samme oppumpningsomkostninger og obligatoriske omkostninger til rensning af spildevand. Derudover reduceres mængden af afledt vand, og dermed bevares ressourcerne. Den eneste ulempe er, at den tilgængelige mængde vand reduceres, fordi mængden af vand, der ledes tilbage til det naturlige hydrologiske system, er mindre.

Genanvendelse er en vigtig og naturlig metode at forvalte afløbsvand på. For at opnå størst muligt udbytte af en given vandforsyning og for at lette bortskaffelsen af afløbsvand er der udarbejdet strategier for genanvendelse af vand. Mange faktorer skal indgå i overvejelserne lige fra kortsigtede og langsigtede behov til områdefølsomme spørgsmål. Tørre regioner med begrænset vandforsyning til kunstvanding kan med fordel anvende afløbsvand som et supplement. Det er dog afløbsvandets kvalitet, der afgør, hvilke afgrøder der kan kunstvandes. Stærkt saltholdigt afløbsvand kan ikke anvendes til kunstvanding af afgrøder, der er følsomme over for salt. Derimod kan det genanvendes til foderafgrøder, der kan tåle salt, eller i saltholdige land- og skovbrugssystemer.

Saltholdigt afløbsvand genanvendes da også i stigende grad til kunstvanding af afgrøder og træer, der kan tåle salt. Afløbsvand kan også genanvendes i naturlige vådområder, hvor der ligger et kunstvandingsprojekt i nærheden. Selv her er det dog nødvendigt at træffe forholdsregler, så kvaliteten af afløbsvandet ikke skader fisk, vandfugle eller anden fauna i vådområdet, og der strømmer en tilstrækkelig stor mængde vand gennem vådområdet til at forhindre dannelse af farlige koncentrationer.

En rimelig pris på vand

Vand er ikke en almindelig handelsvare, men skal snarere opfattes som en værdi, der tilhører befolkningen. Det er dog nødvendigt at fastsætte en pris på vand som et incitament til at fremme bæredygtig anvendelse. Det er grunden til, at mange europæiske lande gennem flere år har haft en pris på vand. Undersøgelser viser, at en nøje overvejet pris på vand er et incitament til langsigtet, bæredygtig anvendelse af vandressourcerne. En undersøgelse foretaget af Det Europæiske Miljøagentur fastslog, at indførelsen af afgifter giver en øjeblikkelig skønnet besparelse på mellem 20-25% af vandforbruget.

Vandrammedirektivet indfører krav om, at medlemsstaterne udarbejder vandprispolitikker, hvor alle brugere bidrager på tilfredsstillende vis. Direktivets princip er, at forurenere skal betale, fordi der altid i sidste ende er én, som skal betale for forureningen.

Vandrammedirektivet indeholder krav om, at de ansvarlige myndigheder for vandløbsoplande skal udarbejde vandprissystemer, der tager hensyn til de fysiske, sociale, institutionelle og politiske forhold i det enkelte område. Med andre ord vil der blive foretaget undersøgelser af omkostningernes fordeling på forskellige sektorer, f.eks. husholdninger, industri og landbrug. Samtidig skal langtidsprognoserne for offentlige og private investeringer i infrastruktur indarbejdes i omkostningerne. Der vil også blive gennemført høringer, så det endelige vedtagne system kan skabe balance mellem udbud og efterspørgsel til gavn for offentligheden nu og i fremtiden.

Da vand har så stor betydning for folkesundheden, rummer direktivet også mulighed for at indføre undtagelser for

ugunstigt stillede områder, så de grundlæggende vandforsyningsydelser leveres til en overkommelig pris.

Overblik over Frankrigs vandpriser

Frankrig har i mange år opkrævet afgifter for vandforsyningsydelser. Der er for nylig udført en undersøgelse for at skabe overblik over vandpriserne. Ifølge undersøgelsen varierede prisen på vandforsynings- og spildevandsydelser fra 0,8 euro til 3,15 euro pr. m³. Hvordan kan det være?

Fleere faktorer spiller ind, f.eks.:

- udstyr i vandrensningsanlæg,
- distributions- og produktionssystemet for drikkevand,
- opsamlingsanlæg til brugt vand og rensning heraf,
- naturlige forhold,
- befolkningens udbredelse eller spredning.

Vil vandrammedirektivet medføre uensartede vandpriser i Europa?

Da vandrammedirektivet sigter mod effektive vandpriser, er der ikke behov for én fast pris på vand i EU. Priserne vil variere fra område til område afhængig af ovennævnte faktorer og andre faktorer, f.eks. inddragelse af miljøomkostninger. Det fælles hensigt er gennemsigtigheden, der danner grundlag for beslutninger om opkrævning af vandafgifter i Europa. Vi får nu belyst, hvem forbrugerne og forurenere er, hvad det koster, og hvem der betaler! Alle opfordres til at tage del i debatten, så der indføres hensigtsmæssige afgifter, som integrerer økonomiske, miljømæssige og sociale regler.

Fælles gennemførelse

Rammedirektivet vil blive gennemført på en helt ny måde med deltagelse af alle berørte aktører. Det giver Europa-Kommissionen, medlemsstaterne, ansøgerlandene og alle interessenter en enestående chance for at etablere et nyt samarbejde for at sikre en effektiv og sammenhængende gennemførelse.

Direktivets bestemmelser er komplekse og vidtrækkende, og der er bred enighed om, at der skal udarbejdes retningslinjer for en række tekniske spørgsmål for at hjælpe direktivet på vej. Denne opgave behandles inden for rammerne af den fælles gennemførelsesstrategi for vandrammedirektivet, som er udarbejdet i samarbejde mellem medlemsstaterne og Europa-Kommissionen og vedtaget i maj 2001.

Vigtige tidsfrister i direktivet:

- **December 2003**
National og regional vandlovgivning skal være tilpasset ramedirektivet.
Samarbejde om vandløbsoplande iværksættes.
- **December 2004**
En analyse af belastninger og indvirkninger på vandressourcer udføres sammen med en økonomisk analyse.
- **December 2006**
Overvågningsprogrammer gennemføres som udgangspunkt for vandforvaltning.
- **December 2008**
Vandområdeplaner fremlægges for offentligheden.
- **December 2009**
De første vandområdeplaner offentliggøres.
- **December 2015**
Vandressourcerne skal opfylde målet om "god tilstand".

Europa-Kommissionen

Vandrammedirektivet: Ren besked om vand!

Luxembourg: Kontoret for De Europæiske Fællesskabers Officielle Publikationer

2002 — 12 s. — 14.85 X 21 cm

ISBN 92-894-3037-0

Eksemplarer af denne publikation er gratis, så længe lager haves og kan rekvireres fra følgende adresse:

Informationscentret (BU-9 0/11)
Generaldirektoratet for Miljø
Europa-Kommissionen
B-1049 Bruxelles

Fax: (32-2) 299 61 98
E-mail: ENV-PUBS@cec.eu.int

Yderligere oplysninger fås på:

<http://www.europa.eu.int/comm/environment/water/>
E-mail: env-water@cec.eu.int

Generaldirektoratet for Miljø

Yderligere oplysninger om EU fås på internet via Europa-serveren (<http://europa.eu.int>).

Bibliografiske data findes bagest i denne publikation.

Luxembourg: Kontoret for De Europæiske Fællesskabers Officielle Publikationer, 2002

ISBN 92-894-3037-0

© De Europæiske Fællesskaber, 2002
Eftertryk tilladt med kildeangivelse.

Printed in Belgium

TRYKT PÅ GENBRUGSPAPIR

KONTORET FOR DE EUROPÆISKE FÆLLESSKABERS
OFFICIELLE PUBLIKATIONER

L-2985 Luxembourg

ISBN 92-894-3037-0

9 789289 430371 >